

hondo-hondotik

Txema Ramirez de la Piscina

(EHUko irakaslea)

Gerrillaren literatura

Literatura gerrillariaren azterketa oso esker onekoa izan da beti. Haren bitartez, jabetzen gara erakunde horiek errealtatea aztertzeko duten ahalmenaz, baita moztar horien pean dauden gizakien arimaz ere.

Artikulu honetan bi diskurtso alderatu ditut. Alde batetik, EZLNko Marcos komandanteordeak egindako adierazpenak (Mexikoko hiriburura egindako martxa zapatista zela medio) eta, bestetik, ETA erakundeak joan den apirilaren 15ean kalera tutako agiria (Aberri Eguna zela medio). Bi erakundeontzat gertaera horiek aparteko garrantzia izan dute.

Zapatismoaren erretorika

Zapatismoak marketing gerrillariaren jokamoldeak hautsi ditu. Marcosek Zocalo plazan erakutsi zuen irudiari berari erreparatzea besterik ez dago: arropa militarrez jantzita bai, baina armarik gabe (bokazio zibila), satellite bidezko telefonoaz lagunduta (modernitatea), begiak agerian uzten dituen moztar (gizatasuna) eta mitiko bihurtu den pipa (erromantizismoa). Tokitan gelditu dira garai bateko indar erakustaldi haiek, AK fusil sobietarrez josita agertzen ziren gizon eta emakume sendo andana haiek.

Errepara diezaiozun, ordea, bere diskurtsoari. Bere aburuz, edozein gerratan, bi armaden arteko tupusketan, ahulenak galtzekoa du beti. Horregatik, Davidek beste bidelagun batzuk bilatu behar ditu. Eta kasu honetan, buruzagi zapatistak erretorikan hartu du atseden. EZLN oso armada

bitxia da, balak baino gehiago —orain arte behintzat— hitzak erabili baititu. Berorien bitartez, mundu osoko behartsuen bihotza konkistatu dute.

Hara zer dioen Marcosek militarrei buruz: «Azken finean, militarra, eta ni neu horren barruan sartzen naiz noski, gizaki absurdu eta irrazionala da, arerioa konbenitzeko indarkeriara jotzeko aukera duela... Fox presidenteari eskatzen ari gaitzaizkiona hauxe baino ez da: laguniezaguzu gerra hau galtzen. Mobilizazio baketsu honen bitartez arrakasta lortzen badugu, zer zentzu dauka EZLN edota beste mugimendu armaturentzat armak eskutari jarraitzeak?»

Buruzagi zapatistak terminologia berria darabil bere diskurtsoetan. «Iraultzailea» baino gehiago «matxino soziala» erabili nahiago du: «Iraultzaileak zera uste du. Lehenengo agintea hartu eta, gero, gauzak goitik behera aldatuko ditut. Matxino sozialak masekin egiten du lan, ordea, eta gauzak behe-behetik aldatu nahiago du, aginte-hartzea planteatu gabe».

Atipikoak dira oso bere adierazpenak. Kapitalismo globalizatzailea nora ezean dabil mugimendu honekin.

Eskuerreak

ETAren azken agirian, ordea, diskurtsoa ohiko topiko merkeetatik abiatzen da: Antigoaleko militarismo zatar hura dugu, berri ere, jaun eta jabe, denborak lizundutako epika aberkoia. Hona hemen horren adierazle: «Herriaren eta gure arteko hirtzordu isilean, nehork ikusi ez gaituen une

horretan, proposamena egin digun kidea- ren aurrean, burua tente, ezkerreko ukabila ortzirantz tinko estutu dugu».

Marcosek armak uztearen aukeraz hitz egiten badigu ere, ETAren mezua oso bestelakoa da: «Burkideok armak eskutan gure herria zantpatzen dutenei argia emanez ari gara». Argigarria, benetan.

Agiria amaitzeko erabilitako giltzaren metaforak Carlos Iturgaizek idatzitakoa dirudi. Nola ulertu, bestela, luma zorrotz hori —etorkizuneko giltza horri buruz— honela mintzatzea?: «Errementariaren labean berrotutako giltza da, etsaiaren mailukaden pean indartutako giltza da, eskutan hartzerakoan goritasunaren goritasunez erreko ote gaituen beldurra ematen duen giltza da. Horregatik izan behar dugu ausart, eskutan hartu eta askatasunaren atearen zerrailan irekitzen asmatu arte erabili behar dugu, eskuak erre eta bezten zaizkigunean ere tinko oratuz». Izua eta belztasuna eskutik helduta eta lerro berean gainera!

Aipatu bi diskurtsootan bi erretorika ditugu aurrez aurre: Amerikatik datorren haitze bolada umil eta sotilaren aurrean, errementariaren pedagogia kuarteleroa; erresistentziaren kultura berriaren aurrean, larderiaren estetika. Egoera politikoa ustelduta dago. Jende ugari etsita dabil eta gordelekuen bila ari da. Ezker abertzalearen zuzendaritzak Erramun Barramunaren taktika bere egin duela dirudi; hau da, *Erramun Barramun, ez entzun ez erantzun*. Alarma guztiak aspaldian piztuta egon arren, ohiko jokamoldeari eusten zaio, gauza jakina baita: *aginpide dekonak agintzen deu*.

hirusta

Kirmen Uribe

Munduaren erdiak

Munduaren erdiak ez dauka beste erdiaren berri. Hala deritzot joan den astean jazorikoari. Askotan galdetu izan didate nire ize-naren nondik norakoei buruz. Bakarra ote naizen munduan, zer esan nahi duen, gurasoen broma txarren bat izan ote zen. Ez dut inoiz erantzuten jakin. Elantxoben izan ginen Andima Ibiñagabeitiaren aztarrenak bilatzen. Eta haren hiru ilobekin egin genuen berba. Han jakin genuen gerra hasi baino lehenagoko urteetan gustuko zuela Andimak mendirako buelta egitea. Han jakin portuan ematen zituela orduak arrantzaleekin hizketan. Han jakin ilobekin lau eskutara jotzen zuela pianoa egun euritsuetan.

Hirurogei haur hartzen zituen Elantxobeko eskolak mendearen lehen laurdenean. Gaur egun ez da eskolarik. Garai batean arrantzaleen herria zena asteburuetako pasealeku bilakatu da. Aste-gun buruzurian ez dugu ia inor gurutzatu gure ibilbidean. Korreo kalea, kale nagusia, talaia. Talaia-tik begira kontatu digu ilobetako batek bekokian egin zuela idazleak ebakia aita bisitatzerantz kartzelara joan eta erorikoa izan zuenean. Sabino Aranarekin batera izan zuten kartzelan aita, konfite-roa. Bekokiko ebaki hori baino askozaz zauri sakonagoa zabaldu zion Andima Ibiñagabeitiari 36ko gerrak. Ihes egin behar izan zuen.

Gero beste gerra bat. Bigarren Mundu Gerra. Amerikanoei mezu sekretuak pasatzen zizkien euskaraz. Naziek ez ei zuten eza-gutzen hizkuntza hori. Ondotik erbestearen zauria handitu egin zen ozeano bilakatzeraino, eta Caracasen hartu zuen lurra. «Harrapa ez harrapa, datorren urtean Euskal Herrira noa» esan zion ilobetako bati azken bisitan. Ezin izan zuen bere asmoa burutu. Handik gutxira hil zen.

Asteburuan bisita izan genuen etxean. Etxeko aspaldiko laguna. Gaizka. Baita Andimaren ilobena ere. Eskumuinak eman nizkion haien partez. Andimaren izena aipatu orduko hurrengo kontatu zidan: Caracasen zuen berak familia osoa erbesteraturik. Anaiak Andima bera ere ezagutu ei zuen hirurogeiko hamarkadaren bukaeran. Andimak euskal izen berrien zerrenda bat eman zion. Honek Gaizkari bidali zion jaioberriei izena jartzeko. Zerrenda horretan hainbat izen zeuden. Guztiak ere bitxiak garai hartarako. Horren bitxiak ezen haur batzuek ez baitzuten legearen aurrean izenik izan koskortu arte. Zerrendan agertzen zen nirea.

Ander Iturriotz Lauzirika

(EHUko soziologia irakaslea)

Sei ohar, besterik ez

Inoiz baino argiagoak gertatu dira maiztzeke igande honetarako deitu diren hauteskundeen emaitzak. Ez dute esplikazio gehiegirik behar eta, beraz, jende orok antzeman duena laburbiltzen ahaleginduko naiz. Bi ohar formal egingo ditut, eta, horiekin batera, beste lau ohar politiko.

—Botere instituzionala garrantzi handikoa da euskal herritarrentzat: euskal herritar abertzalearentzat, orobat, nazio erakuntzaren oinarrian jartzen baitu botere instituzional hori. Maiz erakutsi du herri honek prest dagoela apustu soberanista egiteko eta aurrera eramateko baina, beti ere, botere esparru erreala segurtatuta dagoenean, jauzi estrategikoa eman baino lehen sarea ongi finkatuta dagoenean, alegia.

—Hauteskundeek garrantzi handia dute euskal herritarrentzat: hauteskundeek legitimotasun handia dute adierazpen politiko bezala, eta berauen garrantzia gutxies-tea, berauen adierazpena beste adierazpen

politiko batzuekin guztiz ordezkatu nahi izatea errakuntza nabarmena da.

—Espainiako Gobernuak galdu ditu euskal hauteskundeak: galtzaile izan dira, orobat, Mayor Oreja Barne Arazoetarako ministroa, espainiar komunikabide neurrigabeak, mehatxu politikoa, mehatxu ekonomikoa, prepotentzia, iritzi sortzaileak, *Basta Ya!*, intelektual ahoberoak, Fernando Fernandez Savater eta abar.

—Konstituzionalismoak galdu ditu hauteskundeak: berriro frogatu da Espainiako Konstituzioak ez duela legitimotasunik euskal autonomia honetan, behintzat. Espainiako Konstituzioa aldatu beharra erakutsi da hauteskunde hauetan.

—EAJ-EA izan da garaile, botoetan ez

ezik izpiritu politikoan ere: koalizio nazionalistak eszena politikoko ardatza berreskuratu du. EAJren behialako barne zatiketa osatzen hasi da. Frogatu da, bestalde, ezker abertzaleko botoa erakartzeko gaitasuna duela koalizio horrek.

BOTERE INSTITUZIONALA

Maiz erakutsi du herri honek prest dagoela apustu soberanista egiteko, baina botere esparru erreala segurtatuta dagoenean

—EH zigortu dute botoemaile abertzaleek: zigorra jaso du ETAren antikanpainak eta, horrekin batera, suetenaren osteko estrategiak. Zigorra jaso du EHren nortasun gabeziak eta zientzia fikziozko politikagintzak. Beldurraren botoa izan dela argudiatzea errealtate politikoa ikusi nahi ez izatea da, boto iragazi horren sakontasun estrategikoa ez onartzea, boto iragazi horren eduki kritikoa ez ezagutzea.